

**Steunpunt
Monumenten
& Archeologie
Noord-Holland**

Het Bijzonder Provinciaal Landschap

Handreiking voor Noord-Hollandse gemeenten

Inhoud

Inleiding

Wat is het BPL?

Hoe verhoudt het BPL zich tot ander provinciaal beleid?

Wat betekent het BPL voor gemeenten?

Coverfoto: Polder de Ronde Hoep maakt deel uit van het Bijzonder Provinciaal Landschap Amstelscheg. Het strokenverkevelingspatroon van de polder is een kernkwaliteit, evenals de openheid. Fotograaf: Els Zweerink.

Inleiding

Bijna elke Noord-Hollandse gemeente heeft er mee te maken: een Bijzonder Provinciaal Landschap. Waar staat het Bijzonder Provinciaal Landschap voor, hoe verhoudt het zich tot ander omgevingsbeleid en hoe kan je er als gemeente mee om gaan?

In het kort:

- Er zijn 32 gebieden aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) in Noord-Holland, bedoeld om waardevolle landschappen te beschermen.
- In een BPL zijn ruimtelijke ontwikkelingen, niet zijnde stedelijke ontwikkelingen, toegestaan zolang ze de kernkwaliteiten niet aantasten.
- Hierop is een uitzondering voor ontwikkelingen van groot openbaar belang waarvoor geen reële alternatieven zijn en gecompenseerd wordt. Ook is er een uitzondering voor agrarisch bouwpercelen tot 2 ha.
- Het BPL overlapt soms met andere beschermingsregimes, zoals UNESCO-werelderfgoederen en monumenten, en sluit aan op het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
- Er kunnen nog meer regels gelden op een locatie. In ieder geval altijd de regels voor het Landelijk Gebied, waaronder ook de Ruimtelijke kwaliteitseis.
- Met het BPL kunnen gemeenten maatwerk toepassen bij het inpassen en beoordelen van ruimtelijke ontwikkelingen, met aandacht voor de landschappelijke kernkwaliteiten.
- Gemeenten zijn verplicht het BPL-beleid te verwerken in het gemeentelijke omgevingsplan.

Wat is het BPL?

In Noord-Holland zijn 32 gebieden aangewezen als ‘Bijzonder Provinciaal Landschap’ (BPL). Het BPL is een beschermingsregime binnen de Omgevingsverordening NH2022 en is bedoeld om de meest waardevolle landschappen in Noord-Holland te beschermen. Per landschap is aangegeven welke ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische of aardkundige waarden aanwezig zijn. Dit zijn de ‘kernkwaliteiten’ van het landschap.

In lijn met de provinciale [Leidraad Landschap en Cultuurhistorie](#) zijn de kernkwaliteiten beschreven aan de hand van drie provinciale kernwaarden:

- Landschappelijke karakteristiek: de landschapstypen en de belangrijkste kenmerken van deze landschappen
- Openheid en ruimtebeleving: de beleving van de ruimte, de horizon en de oriëntatiepunten
- Ruimtelijke dragers: de driedimensionale structuren en lijnen die in het (vlakke) landschap het beeld bepalen en begrenzen

In het BPL zijn ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zolang ze de kernkwaliteiten niet aantasten. Zo zijn fietspaden, energievoorzieningen zoals zonneweiden en windturbines, kleinschalige woningbouw (tot elf woningen) of bouwwerken met een oppervlak van minder dan 500m² binnen de beleidskaders mogelijk. Plannen voor ontwikkelingen die hier buiten vallen kunnen alleen als deze van groot openbaar belang zijn en als er kan worden aangetoond dat er

geen alternatieven zijn. De schade aan het landschap moet dan worden gecompenseerd.

Hoe gecompenseerd kan worden hangt af of er sprake is van de aantasting van de kernkwaliteit ‘habitat voor weidevogels’ of de overige kernkwaliteiten in het BPL worden aangetast. In het laatste geval moeten fysieke maatregelen ter compensatie van de aantasting plaatsvinden in het BPL, bij voorkeur in hetzelfde deelgebied als waar de aantasting plaatsvindt en leiden tot een landschapsverbetering die in kwaliteit en omvang proportioneel is ten opzichte van de aantasting. Voor de compensatie van het habitat voor weidevogels gelden regels die overeenkomen met de [compensatie van het Natuur Netwerk Nederland](#).

Hoe verhoudt het BPL zich tot ander provinciaal beleid?

Het BPL is door het Rijk als instrument ingevoerd via de Wet Natuurbescherming.¹ Provincie Noord-Holland heeft het BPL grotendeels gebaseerd op de voormalige beschermingsregimes Bufferzones, Aardkundig monument en Weidevogelleefgebied. In de provinciale omgevingsverordening NH2022 zijn daardoor uiteindelijk vier beschermingsregimes vastgelegd waarmee delen van het landelijk gebied beschermd zijn: UNESCO-werelderfgoed, Natuur Netwerk Nederland, het Bijzonder Provinciaal Landschap en de rijks- en provinciale monumenten.²

Tussen de werkingsgebieden van deze beschermingsregimes kan overlap bestaan. Zo kan het BPL overlappen met de UNESCO-

---

¹ Artikel 1.12, lid 3.

² Als de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking treedt, treedt de Omgevingsverordening

NH2022 in werking. Hierin is dezelfde regeling ten aanzien van BPL opgenomen als in NH2020.

werelderfgoederen en de monumenten. Het Natuur Netwerk Nederland (NNN) maakt geen onderdeel uit van het BPL, omdat in de Omgevingswet is bepaald dat dit niet mogelijk is.³ De grenzen van het NNN en BPL sluiten wel naadloos op elkaar aan. Op deze manier bestaat er geen overlap tussen NNN en BPL-gebied, maar vormen zij samen aaneengesloten beschermde landschappen.

Gelet op het feit dat de gronden binnen het BPL tevens in het werkingsgebied 'landelijk gebied' liggen, mogen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het BPL de kernkwaliteiten niet aantasten maar moeten deze ook voldoen aan de regels voor het landelijk gebied. Zo geldt in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) in het hele landelijk gebied, dus ook in het BPL, het uitgangspunt dat kleinschalige woningbouwontwikkelingen niet mogelijk zijn.

Provincie Noord-Holland borgt in het hele landelijk gebied met behulp van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie dat ruimtelijke ontwikkelingen, die toegestaan zijn binnen de regels (onder andere van het BPL), passend zijn en voortbouwen op de karakteristieken en waarden van het landschap.⁴ De Leidraad Landschap en Cultuurhistorie is een provinciale handreiking met gebiedsgerichte en ontwikkelingsgerichte beschrijvingen voor heel Noord-Holland.

Wat betekent het BPL voor gemeenten?

Gemeenten moeten in het omgevingsplan regels opnemen ter bescherming van de kernkwaliteiten aangaande het BPL en zijn verantwoordelijk voor de naleving ervan.⁵ Gemeenten nemen in de motivering een beschrijving op van de kernkwaliteiten van het betreffende BPL en de wijze waarop deze worden beschermd in het omgevingsplan. In de ruimtelijke onderbouwing van een omgevingsplan dat een ontwikkeling in het BPL mogelijk maakt, moet worden gemotiveerd dat de ter plaatse geldende kernkwaliteiten niet worden aangetast.

De afweging of een ruimtelijke ontwikkeling een aantasting is van de kernkwaliteiten ligt bij de gemeente. De gemeente inventariseert aan de hand van de provinciale beschrijvingen van de kernkwaliteiten om welke ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische of aardkundige waarden het gaat. Als de gemeente niet zeker is of de cultuurhistorische kernkwaliteiten bij een ruimtelijke ontwikkeling worden aangetast, dan kan de gemeente contact opnemen met het RO-loket van de provincie, daarnaast kan de gemeente een initiatief voorleggen aan de onafhankelijke gemeentelijke Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Als Provincie Noord-Holland het niet eens is met de voorlopige beslissing van de gemeente omtrent de ruimtelijke ontwikkeling, dan kan zij een zienswijze indienen en indien nodig verdere juridische instrumenten inzetten.

---

³ [Artikel 2.43, lid 5.](#)

⁴ [Artikel 6.70](#) ruimtelijke kwaliteitseis.

⁵ [Artikel 6.59](#) zie ook volgende pagina.

Bijzonder Provinciaal Landschap in de Omgevingsverordening NH2022

Artikel 6.59 Bescherming en activiteiten Bijzonder provinciaal landschap

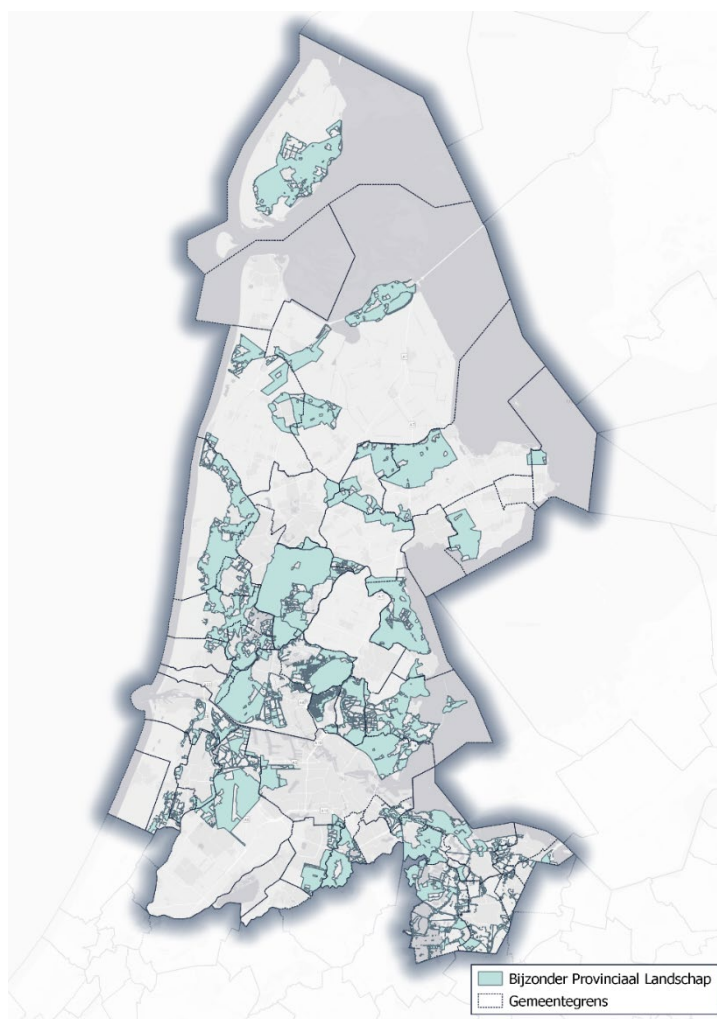
1. Bijzonder Provinciaal Landschap
Een omgevingsplan ter plaatse van het werkingsgebied Bijzonder provinciaal landschap bevat regels ter bescherming van de voorkomende kernkwaliteiten.
2. In afwijking van Artikel 6.13 bevat het omgevingsplan geen regels die een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maken.
3. Het omgevingsplan kan regels bevatten die een andere nieuwe ruimtelijke ontwikkeling dan een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, mits deze ontwikkeling de voorkomende kernkwaliteiten niet aantast.
4. De motivering van het omgevingsplan bevat een beschrijving van de voorkomende kernkwaliteiten en een motivering van de wijze waarop wordt voldaan aan het eerste en, indien van toepassing, het derde lid.
5. Indien uit de motivering volgt dat maatregelen noodzakelijk zijn om te voldoen aan het bepaalde in het derde lid, dan dient de uitvoering hiervan te zijn geborgd bij de vaststelling van het omgevingsplan.
6. In afwijking van het derde lid kan het omgevingsplan regels bevatten die de volgende ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken:
  - A. een uitbreiding van een agrarisch bouwperceel tot maximaal twee hectare; of
  - B. nieuwe bebouwings- en gebruiksmogelijkheden op grond van Artikel 6.42, eerste Lid, onder g en h en Artikel 6.42, tweede Lid en Artikel 6.42, derde Lid.
7. In afwijking van het tweede en derde lid kan het omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling of een andere nieuwe ruimtelijke ontwikkeling die de kernkwaliteiten aantast mogelijk maken, indien:
  - a. er sprake is van groot openbaar belang;
  - b. er geen reële alternatieven zijn; en
  - c. de aantasting zoveel mogelijk wordt beperkt en de aantasting wordt gecompenseerd.
8. In afwijking van het tweede en derde lid kan het omgevingsplan voorzien in woningbouw overeenkomstig de afspraken tussen Rijk, provincie en betrokken gemeenten met betrekking tot de Pilot Waterland.
9. In het **Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022** is bepaald dat Gedeputeerde Staten regels kunnen stellen over de motivering als bedoeld in het vierde lid en over de wijze van compensatie als bedoeld in het zevende lid, aanhef en onderdeel c.
10. 10 In het **Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022** is bepaald dat Gedeputeerde Staten de kernkwaliteiten zoals opgenomen in Bijlage 7 kunnen wijzigen.

Artikel 6.59 over het BPL uit de Omgevingsverordening van Provincie Noord-Holland

In een aantal gemeenten zijn de NNN-gebieden en BPL van dusdanige omvang dat soms het hele landelijk gebied binnen de gemeentegrens te maken heeft met de bijbehorende regels. Dat betekent niet dat in deze gebieden geen ontwikkelingen mogelijk zijn, maar dat ze met extra aandacht voor het landschap moeten worden ingepast.

Dankzij het BPL kan per locatie aan de hand van de kernkwaliteiten een zorgvuldige afweging worden gemaakt welke ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn en welke niet wenselijk zijn. Hierdoor is er ruimte voor

maatwerk door rekening te houden met de landschappelijke kenmerken per gebied. Indien er sprake is van een plan met een groot openbaar belang boven het BPL kunnen de kernkwaliteiten en de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie een handreiking bieden voor de wijze van compensatie van de aantasting. Compensatie levert zo een bijdrage aan de kwaliteit van het landschap op een bij het betreffende landschap passende wijze. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het bijdragen aan de groenblauwe dooradering of recreatieve voorzieningen.

In bijna elke Noord-Hollandse gemeente ligt een BPL. Diverse BPL's overschrijden gemeentegrenzen. Bekijk de kaart in de [kaartviewer](#) van het Steunpunt om in te kunnen zoomen.

Colofon

Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland

December 2023

Tekst

Lisa Timmerman en Kim Zweerink en Bas Schout (Buro Schout)

Redactie

Sander van Alphen en Marrit van Zandbergen

Beeldverantwoording

Els Zweerink

Vormgeving

Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland

Met dank aan

Annemieke Bergsma-Eijsackers Provincie Noord-Holland

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 5204459
E info@steunpunterfgoednh.nl
W www.steunpunterfgoednh.nl

**MOOI
NOORD-
HOLLAND**

ADVISEURS
OMGEVINGSKwaliteit

Het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland is een samenwerking tussen MOOI Noord-Holland en Stichting NMF en wordt mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

info@steunpunterfgoednh.nl | www.steunpunterfgoednh.nl